

Vrienden- en Vrijwilligersdag 2019

Zoals reeds in ons vorige Vriendenbericht is aangekondigd, zijn we op 5 oktober a.s. voor onze jaarlijkse Vrienden- en Vrijwilligersdag te gast op het privédomein Hemelrijk in Essen (België), vlakbij de Nederlandse grens, eigendom van de familie De Belder.

We komen eerst om 13.30 uur samen in de Kiekenhoeve, een abdijhoeve die vroeger bij het landgoed hoorde, maar nu

verbouwd is tot een uitstekend restaurant. Een aanrader om vooraf aan onze bijeenkomst te lunchen of achteraf te dineren! (www.kiekenhoeve.be)

In de Kiekenhoeve vinden de lezingen plaats. Mevrouw Carine Schelkens zal ons alles vertellen over de bijzondere geschiedenis van het landgoed en de familie, en hoe het landschap het uitgangspunt vormde voor de ontwikkeling

van het landgoed met haar vijvers en arboretum.

Foto: De Kiekenhoeve

De heer Daniël de Belder zal vervolgens ingaan op de effecten van klimaatverandering op de bomen van het landgoed. Welke soorten hebben het meeste te lijden, welke maatregelen worden getroffen en welke soorten krijgen juist meer kans.

Uiteraard gaan we aansluitend onder begeleiding van twee gidsen vanuit de Kiekenhoeve wandelen over het domein om zelf te zien hoe Hemelrijk is uitgebouwd tot een landschappelijk arboretum. De grondleggers, de gebroeders Georges en Robert De Belder, en de vrouw van Robert, Jelena, vonden inspiratie bij de beroemde landschapsarchitecten John Bergmans en Russel Page. Hemelrijk is meer dan een tuin, meer dan een verzameling van planten; het is een levenswerk. Overal waar je kijkt zie je harmonie. In de opbouw van het landschap, de bosrand, de verschillende etages en de kleurencombinaties. Zij hebben geplant en wij wandelen, een generatie later, en genieten van hun meesterwerk.

We sluiten de middag af met een drankje in de Klokhoeve van de familie De Belder.

Hoewel we op 5 oktober uitgebreid geïnformeerd worden over de geschiedenis van het landgoed, is het aardig om vast te weten dat de naam Hemelrijk in de vroege middeleeuwen duidde naar het gehucht. De naam is waarschijnlijk van Frankische oorsprong en betekent niets minder dan 'hoger gelegen plaats'. Pas in de twaalfde eeuw kwam de regio uit zijn anonimiteit. In 1159 werd het gebied Essen-Kalmthout-Huijbergen geschonken aan de pas opgerichte Abdij van Tongerlo. Meer dan zes eeuwen kloosterbeleid (tot 1798) hebben diepe sporen achtergelaten in het landschap van Hemelrijk.

Meep 1963

In de achttiende eeuw kwam er onder Oostenrijkse invloed een beleid van intensere herbebossing en landbouw. Dit was de periode van het ontstaan van meerdere abdijhoeves, onder andere de Kiekenhoeve. Deze hoeve bleef in originele staat en werd in 1971 gerestaureerd. Na het eeuwenlang beleid van de Abdij van Tongerlo, kwam het gebied als gevolg van de Franse revolutie (1789-1799) in handen van particulieren. In 1961 werd het landgoed van de laatste landeigenaar (Henri Calmeyn) versnipperd verkocht en verwierf de familie De Belder het 107 hectare grote domein.

Aanmelden voor de Vrienden- en Vrijwilligersdag

kan door een email te sturen naar:

info@brabantselandgoederen.eu.

Na aanmelding ontvangt u de verdere gegevens.

De kosten voor deelname aan deze dag bedragen

€ 10,00 per persoon (incl. consumpties).

Vriendentip: landgoedactiviteiten

Voor degenen die zelf de handen uit de mouwen willen steken op een landgoed, is er de mogelijkheid om deel te nemen aan de Natuurwerkdag, die op 2 november a.s. wordt gehouden. Gaat u heide opschonen, dennenboompjes trekken of wilgen knotten? Voor meer informatie over de locaties en de activiteiten: zie www.natuurwerkdag.nl.

In de week van 12 tot en met 20 oktober a.s. vindt wederom de Week van het Landschap plaats. Centrale locatie is de voormalige steenfabriek in Udenhout. Het uitgebreide programma is te vinden op www.brabantslandschap.nl.

Bijzonder is het project 'Brabantse Zandpaden', dat tijdens de Week van het Landschap, wordt gepresenteerd door de Brabantse Hoeders. De Brabantse Hoeders nodigen iedereen die de zandpaden van onze provincie een warm hart toedraagt uit om mee te doen. Binnen het project Zandpaden werken de Brabantse Hoeders nauw samen met het Brabants Landschap. Brabantse Hoeders zijn vrouwen en mannen uit alle delen van Brabant. Ze zijn ooit onderscheiden met de Brabant Bokaal. Het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant (commissaris van de koning Wim van de Donk is de voorzitter) reikt deze prijs jaarlijks uit aan Brabanders die zich langjarig als vrijwilliger hebben ingezet voor de natuur en de cultuur van Brabant. Ze hebben zich verenigd in de Brabantse Hoeders. Jaarlijks organiseren zij een Brabant-breed en vernieuwend project. Vorig jaar was dat de Brabant Stoet, het jaar daarvoor de Brabantse Open Kerkendag en zo timmert deze organisatie al bijna tien jaar aan de weg met bijzondere projecten ten faveure van de cultuur en de natuur van Brabant.

In 2019 is het thema 'De Zandpaden van Brabant'. Daarvan telt onze provincie er nog vele honderden, misschien wel duizenden. Zandpaden zijn de oudste verbindingswegen. Daarom staat binnen dit project 'verbinding' centraal: verbinding tussen gemeenschappen, tussen cultuur en natuur, tussen historie en heden etc.

Zandpaden staan onder druk. Er verdwijnen er steeds meer. Ze zijn niet alleen historisch (zelfs prehistorisch en Romeins), maar ook ecologisch van groot belang. Ze spelen vaak een hoofdrol in pelgrimswegen die door de provincie lopen, in 'Ommetjes' rond dorpen en in wandelroutes. Ze worden gewaardeerd om hun schoonheid. Ze spelen een (hoofd)rol in verhalen.

Het zijn allemaal onderwerpen waar menigeen op kan inhaken. Deze kwaliteiten bieden evenzoveel aanknopingspunten om er een eigen, plaatselijk project van te maken. Dit wordt door de Brabantse Hoeders zeer toegejuicht. Denk aan: schilders, fotografen, natuur- en wandelverenigingen, verhalenvertellers, musici, bibliotheken, scholen, mensen die zich in hebben gezet om wandelpaden te redden.

Het project Brabantse Zandpaden wordt gepresenteerd tijdens de Week van het Landschap. Op zondag 20 oktober is er een centrale manifestatie bij en om de Steenfabriek in Udenhout. Iedereen is welkom op deze dag. De Brabantse Hoeders hopen daarnaast op veel deelprojecten in alle delen van Brabant. Brabants Particulier Grondbezit zal op deze manifestatie namens de landgoederen aandacht vragen voor behoud en herstel van de monumentale lanen welke vaak onderdeel zijn van de wandelstructuur.

Boekentip

Eind oktober, begin november verschijnt bij uitgeverij W-Books in Zwolle 'De mooiste kastelen en voorname huizen van Noord-Brabant'. Architectuurhistoricus Wies van Leeuwen en fotograaf Marc Bolsius hebben zeventig kastelen, landhuizen en andere unieke huizen bezocht, die voor een groot deel niet openbaar toegankelijk zijn, en deze vastgelegd in woord en beeld. In de provincie Noord-Brabant is een schat aan waardevolle huizen en interieurs, waarvan de meeste niet of amper bekend zijn. Er zijn middeleeuwse interieurs zoals dat van de Bossche Moriaan en kleurige moderne kamers in het Bergeijkse Huis Van Daalen door Gerrit Rietveld. Rijke interieurs van de kastelen als Heeze en Heeswijk staan tegenover de Spartaanse eenvoud van de Bossche School in Best en Schaijk. Er zijn

zelfs paleizen: stadspaleis Markiezenhof in Bergen op Zoom heeft de laatgotische Hofzaal en Franse stijlkamers uit de achttiende eeuw. In het Bredase stadspaleis van de Nassaus is de intocht van de renaissance in de Nederlanden begonnen. De ingetogen barokke huiskapel van huis Zuidewijn vindt een jongere rivaal in de door Eschauzier ingerichte kapel van Huis Soeterbeek in Nuenen. En de tijd staat even stil in huis Zuidewijn in Vrijhoeve Capelle. Het weelderige interieur van Huizinghe de Loet in 's-Hertogenbosch met zijn prachtige stadstuin vindt een landelijk equivalent in landhuis Baest met het schitterende park. En dan zijn er natuurlijk ook het unieke park van Mattemburgh op de Brabantse Wal en de verzorgde tuin van kasteel Geldrop. Allemaal in woord en beeld te zien in dit schitterende boek.

COLOFON

Stichting Vrienden van Brabantse Landgoederen
Woudrichemseweg 38, 4286 LB Almkerk
tel. 0183 400 533

Kijk voor meer informatie op: www.brabantselandgoederen.eu

info@brabantselandgoederen.eu